

Maa- ja metsätalousministeriön lausunto valtioneuvoston ruokapoliittisesta selonteosta kansallisesta ruokastrategiasta (VNS 1/2026 vp)

Maa- ja metsätalousministeriö kiittää mahdollisuudesta tulla kuultavaksi ja esittää lausuntonaan seuraavaa.

Valtioneuvoston ruokapoliittinen selonteko perustuu joulukuussa 2025 valmistuneeseen kansalliseen ruokastrategiaan, joka on laadittu poikkihallinnollisesti laajassa yhteistyössä ruokajärjestelmän toimijoiden kanssa. Selonteon tarkoituksena on tarjota eduskunnalle ja valtioneuvostolle kokonaiskuva ruokajärjestelmän nykytilasta sekä linjata strategiset tavoitteet järjestelmän kehittämiseksi vuoteen 2040 mennessä.

Selonteon keskeisenä tavoitteena on vahvistaa Suomen ruokajärjestelmän taloudellista, ekologista, sosiaalista ja kulttuurista kestävyyttä. Ruokastrategian visiona on ”Onnellisen ruuan maa – Suomesta maailman johtava kestävien ruokajärjestelmien kehittäjä ja uudistaja”. Tämä edellyttää, että ruokajärjestelmä on kannattava ja reilu, huoltovarma sekä luonnon kantokyvyn rajoissa toimiva. Samalla ruokakulttuurin tulee olla rikasta ja ruuan edistää väestön hyvinvointia.

Strategian vision toteutuminen perustuu Suomen olosuhteisiin soveltuviin, eri mittakaavan ruuantuotannon malleihin. Kiertotalouteen nojaava, kestävyyttä ja huoltovarmuutta vahvistava tuotanto lisää ruoka-alan arvonnäkökulmaa ja mahdollistaa sekä elintarvikeviennin kasvun että kotimaisen, turvallisen ja kohtuuhintaisen ruuan saatavuuden. Paikallisiin arvoketjuihin perustuva tuotanto tukee maaseudun elinvoimaa ja monipuolista tulonmuodostusta.

Ruokapoliittinen selonteko tukee hallituksen ja eduskunnan strategista keskustelua sekä luo yhteisen tilannekuvan ruokajärjestelmän kehittämistarpeista. Selonteossa tunnistetut teemat muodostavat perustan kansalliselle toimeenpanosuunnitelmalle ja ohjaavat politiikkatoimia tilanteessa, jossa ruokajärjestelmä kohtaa samanaikaisesti ympäristöön, talouteen ja turvallisuuteen liittyviä haasteita. Selonteko luo myös pohjaa vuoden 2027 jälkeiselle maatalouspolitiikalle asetettaville tavoitteille.

Ruoka on osa elävää ja rikasta suomalaista kulttuuria

Ruokapoliittisessa selonteossa kansallisen ruokastrategian tavoitteet kytkeytyvät sivistysvaliokunnan toimialaan erityisesti osaamisen, tutkimuksen, ruokakasvatuksen ja ruokakulttuurin näkökulmista. Selonteossa korostetaan ruoka-alan houkuttelevuuden ja osaavan työvoiman saatavuuden merkitystä, mikä edellyttää koulutusjärjestelmän kykyä vastata ruokajärjestelmän muuttuviin osaamistarpeisiin.

Strateginen päämäärä, **Ruokakulttuuri ja hyvinvointi** käsittelee ruokajärjestelmää sivistyksellisenä kokonaisuutena, jossa kasvatukselliset sisällöt ja kulttuuriset tekijät muodostavat keskeisen perustan kestävästä ruokajärjestelmästä.

Lisäksi selonteossa painotetaan tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan roolia, mukaan lukien uusien ruokateknologioiden kehittämisen sekä datatalouden hyödyntämisen uudet mahdollisuudet. Näillä on keskeinen merkitys ruokajärjestelmän uudistumisessa ja kestävyys siirtymässä.

Ruokakulttuurin positiivisen kehityksen ja ruuan arvostuksen lisäämisessä keskeistä on ruokakasvatuksen ja kansalaisten ruokajärjestelmää koskevan ymmärryksen vahvistaminen. Ruokakasvatuksen tulisi kytkeytyä vahvemmin kaikkien ikäluokkien koulutuksen ja kasvatuksen sisältöihin. Kouluruuan ja myös muun joukkoruokailun merkitys nousee vahvasti esille suomalaisena erityispiirteenä. Niiden kehittäminen sekä kouluruuan arvostuksen kasvattaminen ovat selonteossa ruokakulttuurin kehitystä tukevia asiakokonaisuuksia.

Selonteossa ruoka nähdään lisäksi osana kulttuuria, identiteettiä ja yhteisöllisyyttä. Ruokakulttuurin vahvistaminen ja yhteisöllisyyden lisääminen ruoan ympärillä ovat tavoitteita, jotka liittyvät kulttuuripolitiikan kokonaisuuteen ja vahvistavat ruoan merkitystä osana yhteiskunnallista hyvinvointia.

Toimeenpano ja seuranta

Kansallisen ruokastrategian toimeenpanoa varten valmistellaan ensimmäinen toimeenpanosuunnitelma, jossa määritellään strategian kiireellisimmät toimenpiteet sekä muutospolut vuoteen 2040 ja toimet kaudelle 2026–2030.

Strategian toimeenpanon ja seurannan keskeiseksi rakenteeksi perustetaan työvaliokunta ja ruokaneuvosto, joiden tehtävänä yhdessä on varmistaa strategisten tavoitteiden toteutuminen ja seurata toimeenpanosuunnitelman etenemistä. Ruokaneuvoston ja työvaliokunnan työtä tukevat ohjelmakokonaisuuksiin perustettavat teemaryhmät, joissa ruokajärjestelmän toimijat yhdessä vaikuttavat ohjelmien toteuttamiseen sekä toimenpiteiden keskinäisen vaikuttavuuden seuraamiseen. Ruokajärjestelmän toimijoiden yhteistyön vahvistamiseksi ruokastrategian toimeenpanossa mukana olevien toimijoiden kesken järjestetään vuosittain ruoka-alan yhteistyöfoorumi.